

აგროსერვის ცენტრის გაგატი

გაგოსი

WWW.AGROSC.GE

№ 2 (8). ივლისი. 2014 წელი

აგროსერვის ცენტრის მუშაობა წარმატებულია

ასეთი დასკვნა თამამად შეიძლება გავაკეთოთ, როცა თვალს ვავლებთ „აგროსერვის ცენტრის“ სამშლიან მუშაობას. ეს დრო ძალიან მცირეა იმისთვის, რომ აგროსერვის ცენტრში რადიკალურ გარდატეხაზე და მაღალ შედეგებზე ვისაუბროთ, მაგრამ აგროსერვის ცენტრმა შეძლო იმ ბაზისის შექმნა, რაზეც უნდა დაეფუძნოს მთავარი მიზნის განხორციელება. ეს მთავარი მიზანი კი - მეცნიერულ საფუძველზე თეორიულ

პრაქტიკული ხასიათის მაღალეფექტური მეურნეობრიობის შექმნა. ასეთი საწარმო, აგროსერვის ცენტრის სახით უნდა გახდეს თვალსაჩინო მაგალითი ფერმერებისთვის, გამოცდილების გაზიარების, მცენარეთა და ცხოველთა ახალი გაუმჯობესებული ჯიშებისა და პოპულაციების, ტექნოლოგიების გავრცელებისა და ფერმერულ მეურნეობებში გადატანის, ახალი აგროსერვის ცენტრის გაზიარების ბაზა.

არსებობის სამი წლის თავზე ყველა ამ მიმართულებით თვალსაჩინო შედეგებია მოპოვებული, რაც კოლექტივის კარგი შრომის შედეგია. ამ ხნის მანძილზე იგი რაოდენობრივად და ხარისხობრივად გაიზარდა. აქ პროფესიონალთა კარგი გუნდია წარმოდგენილი, თუმცა პროფესიული დონის და საქმისადმი პასუხისმგებლობის ამაღლება მუდმივი პროცესია და ეს ყველას გვსხება და გვჭირდება.

დიახ, სამინისტრო თვლის, რომ აგროსერვის ცენტრის შექმნა გამართლებულია, საქმიანობა წარმატებულია და მისი განვითარების ახალ პროექტებს გვგვამს. ეს ეხება როგორც მეცენარეობის, ასევე მეცხოველეობის მიმართულებას და ფერმერთა სწავლება-კონსულტაციას.

ფართოვდება და სულ უფრო პოპულარული ხდება მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის ხელოვნური განაყოფიერების პრაქტიკა. სულ უფრო მეტი მეცხოველე ფერმერი ინტერესდება ჯიშშიანი, მაღალპროდუქტიული პირუტყვის ყოლით. ასეულობით ფერმერი სწორედ აგროსერვის ცენტრის საინფორმაციო-საკონსულტაციო სამსახურების მეშვეობით ეზიარა ახალ აგროსერვის ცოდნას, ტექნიკას და ტექნოლოგიებს, საზღვარგარეთულ გამოცდილებას. არის სხვა სიახლეებიც ხილის შოკური გაყინვის და ჩირად გადამამუშავების, სასათბურე მეურნეობაში ბოსტნეულის წარმოების მიმართულებით. აქვე ხაზი უნდა გავუსვა აგროსერვის ცენტრის მუშაობისადმი გაეროსა და ევროკავშირის მხარდაჭერას. ბევრი რამ აქ სწორედ ამ საერთაშორისო ორგანიზაციების პროექტების მეშვეობით გაკეთდა და კეთდება. ეს თანამშრომლობა გრძელდება და გაგრძელდება მომავალშიც, რადგან შედეგები თვალსაჩინოა.

სოფლის მეურნეობის სამინისტრო ხელს შეუწყობს აგროსერვის ცენტრის შემდგომ განვითარებას, რადგან ის რეალური, წარმატებული საპილოტე პროექტია არა მხოლოდ რეგიონის სიწმინდის, არამედ ქვეყნის მასშტაბითაც. ვულოცავ მის კოლექტივს ნაყოფიერი შრომის სამ წლისათვის და ვუსურვებთ ახალ წარმატებებს შემდგომ მუშაობაში.

ზაურ ფუტყარაძე
აჭარის სოფლის მეურნეობის მინისტრი

აგროსერვის ცენტრი სამი წლისაა

აგროსერვის ცენტრს დაარსებიდან სამი წელი შეუსრულდა. ეს იყო დამკვიდრების სამშლიანი მუშაობის პერიოდი, თუმცა სამეცნიერო-პრაქტიკული მუშაობის თვალსაზრისითაც სავსაშუალოდ წარმატებით. განვიხილოთ პერიოდს, ძირითადად, დამკვეთთა მოთხოვნების გასაგებების, თუმცა რეგიონის და სამინისტროს

ხელმძღვანელობა, გაეროსა და ევროკავშირის პროექტების წარმომადგენლები წარმატებულად და კი თვლიან მას. თუ ამ დანებულების საპილოტე, თეორიულ-პრაქტიკულ-სამეურნეო და საკოლექციო-სადემონსტრაციო ხასიათიდან გამოვალთ, მაშინ ეს პროექტი მართლაც წარმატებულია. მაგრამ შიდა საქმიანობის თვალსაზრისით მეტის გაკეთება შეიძლებოდა. ეს ეხება როგორც მეცენარეობის, ასევე მეცხოველეობის მიმართულებას და საინფორმაციო-საკონსულტაციო მუშაობას.

ჩვენი ბიუჯეტი ამდენ მასშტაბურ საქმეს ვერ გასწავდებოდა, არა გაეროსა და ევროკავშირის თანამონაწილეობა, სწორედ მათი დონორული დახმარებითა და ხელშეწყობით ვაძლევდით იმ პროექტებს, რომლებმაც ძირითადად განაპირობა ჩვენი წარმატებული საქმიანობა. ჩვენი საკუთარი შემოსავლები ჯერჯერობით მიზერულია, მაგრამ მალე ამ მხრივაც სათანადო შედეგები გვექნება, რადგან როგორც ვთქვით, ქვეყნის მასშტაბით ესაა ერთადერთი საპილოტე, სამეცნიერო და თეორიულ-პრაქტიკული ხასიათის სასოფლო-სამეურნეო დანებულება, რომლის მაგალითზე უნდა გაეცნოს ფერმერები აგროსერვის წარმოების სიახლეებს, სასოფლო-სამეურნეო კულტურებისა და პირუტყვის მოვლა-პატრონობის თანამედროვე წესებს, ტექნოლოგიებს, წარმოების განვითარების მეთოდებს.

დასასრული მე-4 გვერდზე

კვლევას გააგრძელებით გავლად!

გულწრფელად ვულოცავ აგროსერვის ცენტრის კოლექტივს ერთობ პატივს, სამშლიან, მაგრამ ყოველდღიური დაძაბული შრომითა და შემოქმედებითი ძიებით გაგერებული იუბილეს.

ჩვენ თქვენს ორგანიზაციასთან, მის ხელმძღვანელობასთან, თავის საქმეზე უზომოდ შეყვარებულ, მაღალი კვალიფიკაციისა და პასუხისმგებლობის მქონე სპეციალისტებთან საქმიანი ურთიერთობა ჩამოყალიბების პირველი პერიოდიდან გვაქვს და არ დავფარავთ იმ სიამაყის განცდას, რასაც თქვენს ასეთ მოკლე დროის მონაკვეთში მიღწეულ შედეგებში ჩვენ თანადგომას, დახმარებას და ხელშეწყობას ვხედავთ. შედეგები, რომლებიც დღემდე მოხვედრით, ერთობ შთაბეჭდილი, იმედისმომცემი და ხელმძღვანელ დიდ წარმატებებზეა გათვლილი, ეს რომ ასეა და სამშლიან დაუღალავ შრომას ამაოდ არ ჩაუვლია, ამას ჩვენი უცხოელი პარტნიორებიც აღნიშნავენ და სულ უფრო და უფრო აძლიერებენ მხარდაჭერას.

იმედია, თქვენი კოლექტივი, რომელიც ესეოდენ დაეწევა წარმატებას, იგრძნოს სიახლეთა დაწერვით გამოწვეული სიხარულისა და სიამაყის გემო, კვლავაც მოხლოდრეკლად იშრომებს, რათა ჩვენი პარტნიორების ხელშეწყობით, რაც შეიძლება მოკლე დროში გაუმართოთ ნელში ჩვენი სოფელი, ქვეყნის აგროსერვის ცენტრი და დავაქართოთ ერთიან, ციფილიზებულ, დემოკრატიულ და ფასეულობების დამფასებელ სამყაროში ჩვენი ინტეგრირების პროცესი. იმედია, ამის ძალა და შესაძლებლობები გვაქვს, მთავარია მოსწონილი გამოყენება, რაც შეიძლება მეტის სწავლა და შემდგომი იუბილის უფრო შთაბეჭდილი შედეგებით შესხვედრა.

კიდევ ერთხელ გილოცავთ და გისურვებთ შემგომ გამარჯვებებს!

ლაშა კობახიძე
ENPARD Ajara პროექტის მენეჯერი

ევროკავშირთან ყოვლისმომცველი თანამშრომლობის სივრცის შესახებ შეთანხმების სიკეთე

ევროკავშირთან გაფორმებულმა ასოცირების ხელშეკრულებამ ქვეყანას ახალი, განვითარების და ევროპულ ცივილიზაციულ სამყაროში ღირსეული ინტეგრირების პერსპექტივა შესძინა. შეთანხმების შესაბამისობის შეფასების და ინდუსტრიული პროდუქტების აღიარების შესახებ (ACCA) უზრუნველყოფს მხარეებს შორის ვაჭრობას იმავე პირობებით, რაც გამოიყენება ამავე პროდუქტით ვაჭრობის ევროკავშირის ბევრ სახელმძღვანელოებს შორის.

სურსათის უვნებლობის სისტემის გაუმჯობესება და ევროპულ სტანდარტებთან დაახლოება გაზრდის ქართული პროდუქციის კონკურენტუნარიანობას და ამაღლებს სანდობას მსოფლიო ბაზარზე, რაც ხელს შეუწყობს ქართული ექსპორტის ზრდას.

ქართული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქცია დაუბრკოლებლად შევა ევროკავშირის ბაზარზე. ქართველ მომხმარებელს კი მიეწოდება უსაფრთხო და უვნებელი პროდუქტი.

საქართველო-ევროკავშირის შორის ექსპორტ-იმპორტის პროცედურების გამარტივებით, მოხდება შესაბამისი საბაჟო ხარჯების შემცირება. ტრანზიტის საბაჟო პროცედურის საქართველოს საბაჟოს მიერ გაცემული სატრანზიტო დოკუმენტაცია და გარანტია იმოქმედებს ევროკავშირის სისტემის მასშტაბით, გადამზად-

ვები ვალდებულია აღარ იქნებიან განმეორებით მოიპოვონ გარანტია, ან ტრანზიტის ქვეყნის საბაჟოსთვის გააფორმონ დამატებითი დოკუმენტები საქონლის საქართველოს ტერიტორიიდან გატანისას დანიშნულების ადგილამდე.

ევროკავშირის შესაბამისი ბაზრის გახსნა ქართული კომპანიებისთვის მოხდება ხელშეკრულების ძალაში შესვლიდან ეტაპობრივად და თანმიმდევრულად. ბაზრის გახსნა დაკავშირებულია საკანონმდებლო და ინსტიტუციურ დახმარებასთან. მნიშვნელოვანდ გამარტივდება საქართველოდან მომსახურების ექსპორტი ევროკავშირში. ქართულ მომსახურების სფეროს კომპანიებს მიეცემათ საშუალება, რომ დააფუძნონ ფილიალები ევროკავშირის ქვეყნებში და მათი საშუალებით მიანოდონ მომსახურება ევროპულ მომხმარებლებს.

თავიანთ ევროპულ ფილიალებში დაასაქმონ ქართველი მეწევერები, სპეციალისტები თუ გაატარონ პრაქტიკა თავიანთ თანამშრომლებს. გაუშვან თავიანთი გაყიდვების წარმომადგენლები ევროკავშირში მათი პროდუქციის გაყიდვის მიზნით მოლაპარაკებების სანარმოებლად. მიანოდონ მომსახურება ევროკავშირის ბაზარზე საქართველოდან, ევროკავშირში ფილიალების გახსნის გარეშე.

დასასრული მე-3 გვერდზე

2

ირიგაციის როლი მემცენარეობაში

„მოსავლიანობაზე უარყოფით გავლენას ახდენს ნიადაგში ტენის როგორც ნაკლებობა, ასევე მისი სიჭარბე“.

2

მომთაბარე მემცენარეობის საშუალოდ გამოცდილება აფხაზე

„სეზონური მომთაბარეობის პერიოდში მთავარი პასუხისმგებელი პირია ოჯახის დიასახლისი - მემთეური“.

3

კანკოვანი კულტურების მომზადება იმედიანობისთვის

„ეს კულტურა იმდენად მომზადიანია აღმოჩნდა, რომ ლურჯი მოცვის ნერგებზე წარმოუდგენელი მოთხოვნა გაჩნდა“.

4

სამსახურით სამონღოლის პირველი პარტიაც დაგზადდა

გვარას ფერმერთა მომსახურების ცენტრში ლურჯი მოცვის პირველი საექსპორტო პარტია დაგზადდა.

4

გვარას ნაკვეთი მალე საადრეო ყურადღებას დაიპყრება

„ჩვენს ფერმერებს საკმაოდ რენტაბელური, საფუძვლიანი და სტაბილური შემოსავლის წყაროდ გაუჩნდებათ“.

საიუზიდეო გაეროსეე

სპეციალისტი ირიგაციის როლი მესხნარეოეში

სოფლის მეურნეობის პროდუქციის ხარისხიანი და მაღალი მოსავლის მისაღებად აუცილებელია სინათლის, ტენიის და ტემპერატურის ოპტიმალური შეფარდება. მცენარის ზრდა-განვითარებისა და მოსავლის მიღების ნებისმიერ ეტაპზე.

საქართველოში, როგორც აგრარულ ქვეყანაში, ირიგაცია ძველთაგანვე ყურადღების ცენტრში იყო, რადგანაც იგი მოსავლის მიღების მთავარ წყაროდ ითვლებოდა. ასეა დღესაც. მართალია, ჩვენი რეგიონი აჭარა და დასავლეთი საქართველოს რიგი დასახლებული პუნქტები - ჩრდილო სუბტროპიკულ და ტენიან ზონას განეკუთვნება, სადაც საშუალო წლიური ნალექების რაოდენობა 2500-2600 მმ-ს აღწევს, მაგრამ წლის სხვადასხვა დროს მოსული ნალექების არათანაბარი განაწილება დამატებითი სარწყავი სისტემების გამოყენების აუცილებლობას ქმნის. ამის გამო იყო ალბათ ის, რომ საქართველოში სარწყავ მინათმომქმედებას ოდითგანვე მისდევდნენ და მას უძველესი ტრადიცია გააჩნია. პირველი ცნობები ირიგაციის შესახებ გვხვდება ჯერ კიდევ ძველი წელთაღრიცხვის I საუკუნეში. ბერძენი მოგზაური და გეოგრაფი სტრაბონი ახალი წელთაღრიცხვის I საუკუნეში წერდა: „ეს ქვეყანა (საქართველო) უფრო მეტად ირწყვის მდინარეთა და სხვათა წყლებით, ვიდრე თვით ბაბილონი და ეგვიპტე“. ექვთიმე თაყაიშვილი ამბობს, რომ დიდი არხების გაყვანა საქართველოში დაწყებული უნდა იყოს პირველი ათასწლეულის მეორე ნახევარში. განვითარების ყველა ეტაპზე ირიგაცია ქვეყნის სარწყავ სისტემას ისე იცავდა, როგორც ციხესიმაგრეებს. ამ დარგის განვითარებად უმაღლეს დონეს მიაღწია XII საუკუნეში თამარის მეფობის დროს.

სასოფლო-სამეურნეო ირიგაციას კიდევ უფრო დიდი ყურადღება ექცეოდა გასული საუკუნის 70-იან წლებში. ეს ის პერიოდია, როცა აღმოსავლეთ-დასავლეთ საქართველოში სამელიორაციო სამუშაოების მხრივ არაერთი პროექტი განხორციელდა, აშენდა შესაბამისი წყალსაცავები და წყლის მიწოდების კაპიტალური სისტემები, ჩატარდა კოლხეთის დაშრობითი სამუშაოები. მაღალმთიან აჭარაში (ქედა, შუახევი, ხულო) აშენდა მდინარე აჭარის წყლიდან წყლის მიწოდების ტუმბოიანი საქაჩი სისტემები და სხვა.

დღეისათვის ეს სისტემები თითქმის მთლიანად ან ნაწილობრივ მოშლილია და სოფლად მეურნე

კაცი, ამ მხრივ ბედის ანაბრად და რჩენილი. მართალია, ბოლო დროს ქვეყანაში ამ მხრივაც მიმდინარეობს გარკვეული მუშაობა, მაგრამ სანამ ერთიანი საირიგაციო სისტემა ამოქმედდებოდეს, სოფლად მოღვაწე მეურნე კაცს მცენარის ტენით უზრუნველყოფის საკითხი შეუძლია თავად გადაწყვიტოს შედარებით მცირე დანახარჯებით. მთავარია, იყოს წყლის რესურსი და მისი სარწყავად გამოყენება თანამედროვე ტექნიკური საშუალებით ძალიან იოლად შეიძლება. აქ მნიშვნელოვანია სწორად განისაზღვროს ტენით უზრუნველყოფის დონე და აქედან გამომდინარე - მორწყვის ჯერადობა და წყლის მიწოდების დრო და ოდენობა.

მეცნიერულად დასაბუთებულია, რომ მრავალწლიანი კულტურული მცენარეების ტენით უზრუნველყოფის ოპტიმალური მაჩვენებელი სავეგეტაციო პერიოდში უნდა იყოს 50-60%-ის ფარგლებში, მარცვლოვან კულტურებში 45-55%-ის და ბოსტნეულ კულტურებში, მათ შორის დახურულ გრუნტში, 55-65%-ის ფარგლებში. ნიადაგის ტენის დინამიკა, ანუ როგორც ამას სწორად ნიადაგის წყლიერ რეჟიმს უწოდებენ, შედგება სამი ფაზისგან: ნიადაგში წყლის დაკავების უნარი ან ტენიუვადობა, წყლის გამტარობის ან ფილტრაციის და აორთქლების ან ხარჯვის უნარი. ამ პროცესების მართვა დამოკიდებულია კლიმატურ პირობებზე, ნიადაგის მექანიკურ და ქიმიურ შემადგენლობაზე, სტრუქტურაზე და ნიადაგის ცოცხალი და მკვდარი საფარის მდგომარეობაზე. ნიადაგის სრული ტენიუვადობის დროს, ნიადაგში არსებული ყველა სახის ფორები (კაპილარული და არაკაპილარული) და აგრეგატები სასუა წყლით და ასეთ დროს ხდება ნიადაგის დაჭაობება. ამიტომ, ამ პროცესების მართვა აუცილებელია.

როგორც წესი, დღეისათვის საქართველოში და მათ შორის აჭარაშიც, ძირითადად იყენებენ

მორწყვის არსულ სისტემას, რომელიც თვითონების სისტემაზეა აგებული. სადაც ამ მეთოდის გამოყენება ვერ ხერხდება - გამოიყენება მორწყვის ნახევრად მექანიზებული გამაფრქვეველი საშუალებები. მთავარია ვარგეულირით ნიადაგში ტენის შემცველობის დონე. ამის გაკეთება შეუძლია ნებისმიერ მინათმოსარგებლეს სპეციალური ტენის საზომი მექანიკური ხელსაწყოთი. ეს პროცესი ისე უნდა ვარგეულიროთ, რომ ტენის შემცველობა ნიადაგში ოპტიმალურ პარამეტრებს შეესაბამებოდეს. მოსავლიანობაზე უარყოფით ზეგავლენას ახდენს ნიადაგში ტენის, როგორც ნაკლებობა ასევე მისი სიჭარბე. მშრალ და გვალიან ამინდებში აუცილებელია მორწყვა ვანარმოთ ადრე დილით და გვიან საღამოთი. სხვა შემთხვევაში შეიძლება მორწყვა უარყოფითი შედეგიც მოგვცეს და მცენარის გადახარშვაც (გადახირებაც) გამოიწვიოს. საქმე იმაში გახლავთ, რომ ფოტოსინთეზის პროცესი მცენარეებში აქტიურად მიმდინარეობს, როცა ჰაერის ტემპერატურა 15°-დან 25°-მდეა. 27-28°-ის დროს მცენარეთა ფოთლებში მწვანე ქლოროფილების განლაგების ადგილებში ბაგეები იხურება, წყლის ტრანსპირაცია (აორთქლება წყდება). ამ დროს ფესვთა სისტემა აქტიურად მუშაობს, მცენარის ვეგეტაციური ორგანოები ჭარბად ღებულობენ წყალს და წყალში გახსნილ მინერალურ მარილებს, რომელთა აორთქლება შეჩერებულია - ფოთლებში გროვდება, ხდება მისი გადაცხელება და მცენარე დამჭკნარი გვეჩვენება. უმჯობესია როგორც ღია, ისე დახურულ გრუნტში წყალი მცენარეს მიეწოდოს არა შეფრქვევით (შესხურებით), არამედ თვითდინებით, მცენარის ფესვთა სისტემის განლაგების არეში.ამ დროს თავიდან ავიცილებთ მავნე ორგანიზმების (ბაქტერიების, სოკოვანი დაავადებების და მიკროორგანიზმების) გავრცელების საშიშროებას. როგორც წესი,

სი, საკმარისი ოდენობის ტენისა და სითბოს პირობებში მათი გამრავლებისა და გავრცელების ალბათობა გარდაუვალია. ამგვარი სიტუაციის თავიდან აცილების მიზნით და სარწყავი წყლის ყარათიანად ხარჯვის უზრუნველსაყოფად - დღეისათვის აპრობირებულია მცენარეთა რწყვის წვეთობრივი სისტემის გამოყენება. ასეთ დროს სახარჯავ წყალსაც და შრომით ხარჯებსაც ავაცილებთ და უფრო ეფექტურად გამოვიყენებთ დამატებითი გამოკვებისათვის თანამედროვე აგროქიმიკატებსაც. თუ რა პრინციპზეა აგებული წვეთობრივი მორწყვის სისტემა და როგორ ხდება მისი პრაქტიკული გამოყენება - დანტერესებულ ფერმერებს მისი მონახულება შეუძლიათ აგროსერვის ცენტრის ჩაქვის ციტრუსებისა და ქოზულების ვაზისა და ხეხილოვნების სანერგე მეურნეობებში. ქედის, შუახევისა და ხულოს მუნიციპალიტეტებში შერჩეულ მოცვის სადემონსტრაციო ნაკვეთებში.

საირიგაციო სამუშაოების გეგმის შედგენისას, მეურნემ ყველა კონკრეტულ შემთხვევაში უნდა გაითვალისწინოს ამა თუ იმ ფართობზე გრუნტის წყლების არსებობის სიღრმეც და აქედან გამომდინარე - განსაზღვროს წყლის ხარჯვის ნორმა და ჯერადობა, რადგანაც გრუნტის წყლების სიხლოვე განსაზღვრავს არა მარტო მორწყვის სისტემის შერჩევას, არამედ ამა თუ იმ სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა ზრდა-განვითარებასა და მოსავლიანობასაც.

თუ, რატომ არის საჭირო ირიგაციის თანამედროვე სისტემის გამოყენება, გვესაუბრება ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ბატონი **აშოტნი-დილ ცინცხილაძე**: „ეკონომიკურ ეფექტზე და ტექნიკურ სიმატრივეზე თავად წვეთოვანი მორწყვის არსი მეტყველებს. ფერმერებმა პირველ რიგში უნდა იცოდნენ, რომ წვეთოვანი მორწყვის სისტემა ერთობ მარტივი რამ არის და არც ტექნიკური თვალსაზრისით არის ძნელად განსახორციელებელი. ამ მეთოდის გამოყენებისას, ხდება აბსოლუტურად ყველაფრის დაზოგვა: წყალი, დრო, სასუქები, ენერგია. რაც მთავარია, ამ შემთხვევაში არსებობს მორწყვის პროცესის რეგულირების ყველა პირობა. მეორეს მხრივ, ეს მეთოდი უკვე დიდი ხანია აპრობირებულია და მოწინავე აგრესექტორის ქვეყნებში საკმაოდ გავრცელებულიც იგი ერთ კვადრატულ მეტრზე მოსავლის მიწიუმ ხუთჯერ გაზრდის საშუალებას იძლევა. მოკლედ, მის ეფექტიანობაზე დასკვნა ამ კომენტარის შემდეგ თავად ფერმერმა გააკეთოს“.

ნუგზარ ოქროპირიძე
ოთარ ქობალია

მომთაბარე მეცხოველეობა საქართველოში და მათ შორის აჭარაშიც საუკუნეებს ითვლის. იგი გაუსაძლისი ცხოვრებისეული პირობებისა და ერის ფიზიკური გადარჩენის მცდელობით იყო ნაკარნახევი.

ზაფხულის ცხელ დღეებში ბარში აუტანელი სიცხისა და გავრცელებული მომაკვდინებელი დაავადების (მალარიის) გამო, რასაც წელიწადის ამ დროს თითქმის ყოველწლიურად ემატებოდა უცხო მომხდურთა შემოსევებიც, ქართველი კაცი იძულებული იყო ეფიქრა თავისი თავისა და ოჯახის მარჩენალის (შინაური პირუტყვის) არა მარტო ფიზიკურ გადარჩენაზე არამედ მისი ჯანმრთელობის გაუმჯობესებაზეც. ძიების ამ გზაზე მიაკვლია სასარგებლო გამოსავალს, რაც გაზაფხულიდან დაწყებული შემოდგომამდე მთაში გახიზნასა და იქ დროებით ცხოვრებას აიძულებდა, რასაც შემდგომში მომთაბარეობა ეწოდა, ანუ ბარსა და მთაში მონაცვლეობით ცხოვრება. თანაც ყველა ნიუანსი ისე იყო გათვლილი და მოწყობილი, რომ მთაში წასულს და უკან დაბრუნებულს ოჯახისა თუ შინაური პირუტყვის გამოკვების პრობლემა არ შექმნოდა. მომთაბარეობა ცალკეული ხალხებისა და კუთხეებისათვის დამახასიათებელი ნიშანთვისებებით, ტრადიციებითა და წესჩვეულებებით განსხვავდება.

იცვლებოდა დრო, იცვლებოდნენ ადამიანები, მაგრამ არ იცვლება, პირიქით უფრო მრავალმხრივი და საინტერესო ხდება ბუნებრივ პირობებზე მორგებული მთელი მეურნე კაცის შრომის, დასვენებისა და წლიური საჩროს დამზადების წესები და მეთოდები, რომლებიც თაობიდან თაობას განახლებული ფორმითა და შინაარსით გადაეცემა. მხოლოდ ცხოვრებისა და შრომის ამგვარ პირობებში შეძლო მთიელ კაცს ფიზიკური გადარჩენა და ფიქრი იმაზე, რომ ბარად დაბრუნებულს ოჯახის გამოკვების პრობლემა არ შექმნოდა. ტანჯვა-ძიების ასეთ გზაზე, მან მოახერ-

მომთაბარე მცხოველეობა საუკუნოვან გამოცდილებაზე ეფუძნება

ხა მეურნეობრიობის ისეთი ფორმებისა და მეთოდების მიგნებას, ისეთი პროდუქტების ნაირსახეობების შექმნას, რომელმაც დროის გამოცდასაც გაუძლო და მოსახლეობაში დღესაც მოთხოვნადია. დღეს, როცა ყველა ისწრაფვის რაც შეიძლება მეტი ბიოლოგიურად სუფთა და ჯანმრთელობისთვის უსაფრთხო პროდუქტებით მოიხმაროს. ეს ჩვენმა წინაპრებმა ოდითგანვე იცოდნენ და ამისთვის სათანადოთაც იხარჯებოდნენ. მთაში მცხოვრებელმა ქართველმა კაცმა საუკუნეები მონადომა მეცხოველეობის საკვები პროდუქტების ოჯახურ პირობებში დამზადების ტექნოლოგიების დასვენას. ასე შეიქმნა ყველის ისეთი სახეობები, როგორიცაა თუშური (გუდის), აჭარული დაწვნილი, იმერული და მეგრული სულგუნის, რძისა და რძის ნარჩენებიდან მანონი, აირანი, აჭარული იალი, ყურუთი და სხვა. ასევე ხორცის დაკონსერვების (თერმული დამუშავების) შედეგად მიღებული საკვები პროდუქტი - ყაურმა.

ყურადღაღებია ისიც, რომ მთის პირობებში იალალებზე არსებული ბალახეული ნაირსახეობითა და მაღალი ყუათიანობითა გამორჩეული, ბუნებრივ პირობებში საძოვრებზე თავისუფლად მიშვებული პირუტყვი თავისა ყველს ღრძობს, ფიზიკურადაც ჯანმრთელია და მისგან მიღებული რძე გამოირჩევა მაღალი ცხიმოვანობით, ვიტამინების, მიკროელემენტებისა და სხვა სასარგებლო ნივთიერებების მაღალი შემცველობით, ამიტომაცაა მისგან დამზადებული რძის პროდუქცია ეკოლოგიურად სუფთა, ჯანმრთელობისთვის სასარგებლო და გამოირჩევა მაღალი კვებითი ღირებულებით. სწორედ ეს ფაქტორი განაპირობებს იმას, რომ სამომავლოდ ეს დარგი მთიან აჭარაში მოიაზრება როგორც მეცხოველეობის განვითარების ხელშემწყობ ფაქტორად და ესოდენ პერსპექტიული სამთო-ეკოლოგიური ტურიზმის განვითარების რესურსად.

ზემო აჭარაში სამთო-მომთაბარე მეცხოველეობა სათავეს შორეული წარსულიდან იღებს. პირუტყვის გადარეკვა საზაფხულო იალალებზე და საჭირო ინვენტარისა და სურსათის გარკვეული მარაგის გადატანა ტრადიციულად ორგანიზებულიად ხდება და თითქმის 4-5 თვეს გრძელდება. აჭარაში ყველა თემსა და სოფელს სხვადასხვა მიმართულებით თავიანთი იალალები გააჩნიათ.

სეზონური მომთაბარეობის პერიოდში მთავარ პასუხისმგებელ პირს წარმოადგენს ოჯახის დიასახლისი - მემთუერი. ზაფხულის პერიოდში, 3-4 თვის განმავლობაში მეურნეობას ძირითადად წარმართავს მემთუერი, რომლის ძირითად მოვალეობას მიეკუთვნება პირუტყვის მოვლა-პატრონობა და ხარისხიანი მეცხოველეობის პროდუქციის წარმოება.

მემთუერი ძირითადად დაინტერესებულია, მის მიერ დამზადებული პროდუქცია, როგორც ხარისხობრივად ისე რაოდენობით, ყველაზე საუკეთესო უნდა იყოს. რითაც თავს იწონებს როგორც შინაურებთან, ისე მომსვლელ სტუმრებთან.

საზაფხულო იალალებზე გადასვლის შემდეგ აგვისტოს პირველ შაბათ-კვირას ხდება მემთუერთან მთავარი სტუმრიანობა „შუამთობა“.

სეზონის დასრულების შემდეგ ხდება ორგანიზებულიად პირუტყვის გადმორეკვა და ზაფხულის სეზონზე დამზადებული პროდუქციის გადმოტანა და დაბინავება, რაც მთისთვის დამახასიათებელი ხანგრძლივი ზამთრის იოლად (მსუბუქად) გასვლის გარანტიაა.

სურათები გადაღებულია რიყეთის თემის მთა „ტიალი ფერდში“ მემთუერი ცირა შანთაძე, რომელიც უვლის 6 მწველ ფურს.

მთაში მომთაბარეობის პერიოდში ცხოვრებისას, მეურნე გლეხი დაკავებული იყო ერთწლიანი ბოსტნეულ-ბაღიკული კულტურების მოყვანითაც. თანაც მოსავალს უფრო მეტს ღებულობდა და თანაც ხარისხიანს, ვიდრე ბარის პირობებში. ამისთვის,

იგი სწორად იყენებდა ჩამოყალიბებულ აგროტექნიკურ ღონისძიებებს (თვითდინებით მორწყვა), ორგანული სასუქის (ნაკელი, წუნწუხი) თანაც წინა წლებში დაგროვილის გამოყენებას ეწეოდა. ასეა დღესაც და იგი მომავალშიც უნდა გაგრძელდეს, რომ ქვეყანამ დოვლათი შექმნას და ხალხი ძლიერი და მაძლარი იყოს.

ნუგზარ ოქროპირიძე
რესან ჩოგაძე

საინჟინერო გაეროსა

ქანკოვანი კულტურის მომავალი იმედი

ბოლო დროს კენკროვანი კულტურების მიმართ ფერმერების განსაკუთრებული ინტერესია. ამას არაერთი ობიექტური ფაქტორი განაპირობებს. პირველ რიგში, ესაა შიგა და გარე ბაზრებზე სულ უფრო მზარდი მოთხოვნილება და მეორეც - მცირე მინის ფართობზე საკმაოდ სოლიდური შემოსავლის პერსპექტივა. ჩვენში კენკროვანი კულტურების ასორტიმენტი ერთობ დიდია, მთაში, ტყეში, ჭაობსა და ველებზე უხვადაა ველურად მოზარდი კენკროვნები, რომელთა ნაყოფს ჩვენში წინაპრები ოდითგან აგროვებდნენ და მას ხმარობდნენ როგორც საჭმელად, ასევე მრავალი მათგანი უსხოვარი დროიდან გამოიყენება სამკურნალოდ. ზოგიერთ მათგანს - სასწაულმოქმედ თვისებებსაც კი მიანერდნენ. ველური კენკრის შეგროვებას დღესაც ინტენსიურად აწარმოებენ, სხვათა შორის, მსოფლიო ბაზარზე განსაკუთრებით ძვირად ფასობს მთასა და ველურ გარემოში, ეკოლოგიურად სუფთა ზონებში შეგროვებული კენკრა, რომელთაც მათი კულტურული ანალოგებისგან განსხვავებით - განსაკუთრებული კვებითი ღირებულება, გამორჩეული არომატი და ჯანმრთელობისთვის მეტად საჭირო მიკროელემენტები და ვიტამინები გააჩნია. ველურ კენკროვნებს დღეს ფართოდ გამოიყენებენ კულტურულ ფორმებთან შესაჯვარებლად.

ჩვენში, ტუნდრისა და პოლარული ზონებისაგან განსხვავებით, ძირითადად გავრცელებულია მარწყვი, ზურტყელი, მოცხარი, ყოლო და მაცყალი. მეზაღვე ფერმერებისთვის ყოლო მნიშვნელოვანი კულტურაა, მისი ნაყოფი განსაკუთრებით სტრატეგიულია იმ თვალსაზრისით, რომ მას გამოყენების საკმაოდ ფართო არეალი აქვს, ნაყოფი ფასდება მისი განუმეორებელი სასიამოვნო, ნაზი არომატით, არაჩვეულებრივი გემოთი და რაც მთავარია - მაღალი ფასით. თანაც, მისი სამრეწველო მოყვანა არაა განსაკუთრებულ პირობებთან დაკავშირებული, საკმაოდ მდგრადია ტემპერატურული ცვლილებებისა და დაავადებების მიმართ. ნაყოფისაგან ათეულობით საკონდიტრო ნაწარმი, უცხარო და გამაგრებელი სასმელი მზადდება. აჭარაში, ადგილობრივი ფერმერები ამ კულტურით სერიოზულად დაინტერესდნენ და რამდენიმე მათგანს საკმაოდ კარგი მიღწევებიც აქვთ. საქართველოში, განსაკუთრებით კი აჭარაში, მარწყვის შეგროვებას ოდითგანვე მისდევდნენ, თუმცა, როგორც სამეურნეო კულტურად, იგი კულტურული ფორმის ხენდროს შემოტანა - გაშენებიდან ჩამოყალიბდა. ქედაში მოწეული ხენდრო - თავისი გემოვნებითი თვისებებით, არა-

მატითა და სასაქონლო სახით - ერთ-ერთი საუკეთესო და გამორჩეულია. მის მოშენებას ასეულობით ფერმერი მისდევს და მთელ რიგ სოფლებში წამყვან სამეურნეო მიმართულებად ითვლება. მისი მასშტაბები სულ უფრო მატულობს და ალბათ, სულ მალე დადგება მისი სამრეწველო გადამუშავების აუცილებლობა.

მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენში ათზე მეტი ჯიშის მოცვია გავრცელებული და საბჭოეთის დრო-

სეცვლილებებს გაუძლო...

საგულისხმოა, რომ ლურჯ მოცვს მყავე ნიადაგი სჭირდება და ჩვენში გავრცელებულ ყოფილ ჩაის პლანტაციებში სწორედ ასეთი ნიადაგია. სამეგრელოში, ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის სოფელ რუხში, ოზურგეთის ნარუჯასა და ქობულეთის ცეცხლაურში გაშენებული ლურჯი მოცვის უკვე სრულმსხმოიარე პლანტაციები მყავე ნიადაგებზეა გაშენებული და უკვე არნახულ შედეგებს აღწევენ. მაგალითისათვის ისიც კმარა, რომ ნარუჯაში 5 ჰექტარამდე პლანტაციაში 60 ტონაზე მეტი სასაქონლო ლურჯი მოცვი მოიკრიფა და სხვათა შორის, იგი ირანელებმა ნედლი სახით, მაცივარ-მანქანებით წაიღეს. სხვა საქმეა, თუ მის შრობას შეძლებ, აქ მოგება ორმხრივია, საქონელიც დასრულებული სახითაა, საკმაოდ ძვირი ღირს და სატრანსპორტო ხარჯებიც რამდენიმეჯერ მცირეა. სწორედ ამისთვისაა ზედგამოჭრილი და ერთობ საჭირო ისეთი ტიპის საშრობი ლუმები და შოკური მაცივრები, როგორიც აგროსერვის ცენტრის გვარას უბანზეა დამონტაჟებული. შეიძლება გადაუჭარბებლად ითქვას, რომ ეს ჩვენი აგროსექტორის სვალნიდელი დღის რეალური ნიმუშია.

ცნობისათვის, ლურჯი მოცვი - ჩვეულებრივი შავი (ტყის) მოცვის უახლოესი ნათესავია. იგი ცნობილია თავისი სამკურნალო თვისებებით და შესანიშნავი გემოთი, თუმცა გემო ოდნავ განსხვავდება შავი მოცვის გემოსაგან, შავი მოცვი - უფრო არომატულია, სამაგიეროდ ლურჯი მოცვის ნაყოფი 1,5 - 2-ჯერ უფრო დიდია და მნიშვნელოვან ზომას აღწევს. მას გააჩნია გიმოალურგიული თვისებები, აუმჯობესებს მხედველობას და ანელებს დაბერების პროცესს ორგანიზმში. მოცვი იდეალურად ასუფთავებს ნაწლავებს, შეიცავს დიდი რაოდენობით C ვიტამინს და ანტიოქსიდანტებს, რომლებიც ეფექტურად ებრძვიან კიბოს უჯრედების განვითარებას.

ლურჯი მოცვი ბუჩქის სახით იზრდება, სიმაღლე 30 - 50 სმ-ია, თუმცა, ზოგიერთი ჯიშის ნერვი სამმეტრის სიმაღლეს აღწევს. მცენარე მრავალწლიანია და არ ითხოვს განსაკუთრებულ პირობებს. მდგრადია დაავადებათა მიმართ. მსხმოიარობას 3-4 წლის ასაკიდან იწყებს. რეგულარულად იძლევა მაღალ მოსავალს, განსაკუთრებით, წვიმიანი ზაფხულის დროს. ერთი ბუჩქი 10 კგ-მდე ნაყოფს იძლევა. ნაყოფი ზაფხულის პოლოს იკრიფება. მაცივარში ნაყოფი 2 კვირას ინახება. გამოყენების სპექტრი დიდია. ამ კულტურასთან დიდი იმედებაა დაკავშირებული.

ნუგზარ ჟორდანი

სასარგებლოა ვიცოდეთ! ქანკრა გუნებრივი მკურნალია მოცვი (შავი)

ეს კენკროვანი ხილი ანელებს სიბერის პროცესს განვითარებას. ასტიმულირებს გონებრივ აქტიურობას და უმჯობესებს დამახსოვრების უნარს. შავი მოცვი მდიდარია მიკროელემენტებით, განსაკუთრებით დიდი ოდენობით შეიცავს მარგანეცს, რომელიც ხელს უწყობს მხედველობას და ამაღლორულად აუმჯობესებს აღქმის უნარსაც.

მოცვი (წითელი)

წითელი მოცვი მდიდარია ანტიოქსიდენტით, რაც ადამიანის ორგანიზმში წინააღმდეგობას უწევს თავისუფალი რადიკალების წარმოქმნას. ეს ნივთიერებები უჯრედების მოლეკულურ სისტემაზე დამლუპველ ზემოქმედებას ახდენენ, ცვლიან მათ გენეტიკურ სისტემას და მრავალრთულ და მძიმე დაავადებას ავითარებენ. სხვათა შორის, ისინი ათეროსკლეროზის ერთ-ერთ ძირითად გამომწვევადაც გვევლინებიან.

ანტიოქსიდენტი ერწყმინა რადიკალებს. ამით, მათ აქტიურობას უშლიან ხელს, ზღუდავენ მათ მოქმედებას. შედეგად მცირდება მათი აქტიურობა და იოლდება მკურნალობის პროცესი. გარდა ამისა, წითელი მოცვი ბლომად შეიცავს ორგანიზმისთვის ფრიალ საჭირო ორგანულ მჟავებს, განსაკუთრებით ლიმონმჟავას, რომელთაც ჩვენი ტვინი იკვებება.

მარწყვი

მარწყვი გამორჩეულად მდიდარია ფლავონოიდებით - ეს ის ფერმენტებია, რომლებიც ზემოქმედებენ და დიდ გავლენას ახდენენ გულის-ხლძარღვთა და ენდოკრინული სისტემის გამართულ, კარგად მუშაობაზე. მნიშვნელოვნად ამცირებენ კონკრეტული დაავადებების წარმოქმნას და ანელებენ ტვინის დაბერების პროცესს.

ყოლო

ყოლო დიდი რაოდენობით შეიცავს სიციხტრონებს, რომლებიც გამოირჩევიან ანტიკლეროზული თვისებებით. მისი საკმაო რაოდენობით მიღებით ხელს ეწყობთ ჩვენს გონებას - ჩვეულ რიტმში იმუშაოს. გაფრთხილებით მესიერება და შევინარჩუნოთ მოვლენების სწრაფი აღქმის უნარი.

ნუგზარ ჟორდანი

მეზოკავშირთან ყოვლისმომცველი თავისუფალი საზაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების სიკეთე

დასასრული, დასაწყისი პირველ გვერდზე

ქართველ სპეციალისტებს, ინდივიდუალურად თუ კომპანიებს შორის გაფორმებული კონტრაქტების საფუძველზე, მიეცემათ საშუალება გახსნიონ მომსახურება ევროკავშირში.

ხელშეკრულების ამოქმედებით, საქართველოს კანონმდებლობა სრულ შესაბამისობაში მოვა ევროკავშირის კანონმდებლობასთან, რაც გულისხმობს ინტელექტუალური საკუთრების უფლებათა მფლობელთათვის მაღალი ხარისხის დაცვის უზრუნველყოფას.

ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების დაცვისა და აღსრულების ეფექტური სისტემის არსებობა ხელს შეუწყობს ინოვაციური და შემოქმედებითი პროდუქტების წარმოებასა და კომერციალიზაციას. ევროკავშირის კანონმდებლობის შესაბამისი ქართული კანონმდებლობის აღსრულება მისცემს საქართველოს ჩამოყალიბების თავისუფალი, კონკურენტული და ევროკავშირის მოთხოვნებთან თავსებადი ბაზარი.

შეთანხმების გამხორციელება ხელს შეუწყობს მომსახურების ხარისხის გაზრდას, კონკურენტობას ბაზარზე და შედეგად, მინოდების უსაფრთხოებას შეთანხმების მხარეთათვის.

ევროპული და საერთაშორისო პრინციპების დანერგვა ხელს შეუწყობს საქართველოს მდგრად განვითარებას, მოხდება ქვეყანაში გამჭვირვალე და პროგნოზირებადი საკანონმდებლო მარეგულაციები სისტემის უზრუნველყოფა.

საკანონმდებლო დაახლოების შეფასების საფუძველზე შესაძლებელია ევროკავშირის მიერ ბაზრის შემდგომი ლიბერალიზაცია და საქართველოსთვის დამატებითი სარგებლის მიღება.

ხელმოწერილი ხელშეკრულების თანახმად, ევროკავშირი და საქართველო თავიანთ ბაზრებს ერთდოულად გახსნიან. ევროკავშირი საქართველოსთან სასოფლო-სამეურნეო პროდუქ-

ციის ექსპორტზე, იშვიათი გამონაკლისის გარდა, არავითარ რაოდენობრივ შეზღუდვას არ დაანებს. ერთდღერთი მექანიზმი, რომელიც ძალაში რჩება, მხოლოდ ვაჭრობის მოცულობის მონიტორინგია, იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ევროკავშირში ექსპორტირებული საქონელი მართლაც საქართველოშია წაწარმოებული და არ არის იმის რისკი - ევროკავშირის ბაზარზე სხვა ქვეყნის წარმოებულმა პროდუქციამ შეაღწიოს, თანაც თითქოს იგი საქართველოშია წარმოებული.

შეთანხმების ძალაში შესვლისთანავე ევროკავშირში წარმოშობილი საქონლის იმპორტზე საქართველოში საბაჟო გადასახადი უქმდება. საქართველოში წარმოშობილი საქონლის იმპორტზე ევროკავშირში საბაჟო გადასახადი გაუქმდება(გარდა ნიორისა, რომელზეც საბაჟო გადასახადი გაუქმდება ქვოტის ფარგლებში) ამასთან საქართველოდან ევროკავშირში იმპორტირებულ პროდუქტის ნაწილზე განსაზღვრულია შემდეგი ღირსიძიებები:

ევროკავშირში „შესვლის ფასი“ (entry price-ad yaloremfee)

გაყალბების საწინააღმდეგო მექანიზმი (anti circumvention mechanism)

ევროკავშირში „შესვლის ფასი“-28 სატარიფო ხაზი შეადგენს სრული სატარიფო ნუსხის 0,3%-ს 8 სახეობის ყურძნის წვენი და ნექტარინი

4 სახეობის ბოსტნეული (პომიდორი, კიტრი, არტიშოკი და ყაბაყი)

7 სახეობის ციტრუსი (ფორთოხალი, მანდარინი, ლიმონი)

9 სახეობის ხილი (კურკოვანი ხილი და სუფრის ყურძენი)

აღნიშნულ შემთხვევაში, თუ საქართველოში წარმოშობილი პროდუქტის საინვოისო ფასი, ევროკავშირში იმპორტისას ევროკავშირის მიერ დადგენილ ფიქსირებულ ფასზე დაბალი იქნება იმპორტიორი გადაიხდის სხვაობას საინვოისო და ფიქსირებულ ფას შორის. ხოლო თუ თანაბარი იქნება ფასი, ან უფრო

მაღალი იქნება, პროდუქცია „შესვლის ფასი“-ს მექანიზმისაგან თავისუფლდება.

ევროკავშირში „შესვლის ფასი“-ს გაანგარიშება იმპორტირებული პროდუქტის სეზონურობის მიხედვით იცვლება.

სოფლის მეურნეობის და კვების გადამამუშავებელი პროდუქტის 27,7 სატარიფო ხაზი (სრული სატარიფო ნუსხის 3%-ს ექვემდებარება გაყალბების საწინააღმდეგო მექანიზმი).

გაყალბების საწინააღმდეგო მექანიზმს დაქვემდებარებული პროდუქცია:

შინაური ცხოველების ხორცი და ხორცისუბპროდუქტები - 4400 ტონა

ფრინველის ხორცი 550 ტონა

რძის პროდუქტები 1650 ტონა

კვერცხი 6600 ტონა (130 მილიონი ცალი)

მელანჟი 330 ტონა

ხორბალი და სხვა მარცვლოვანი 200 000 ტონა

შქანაჟად დამზადებული სოკოს ნაწარმი 220 ტონა

შესანახად გამზადებული ტკბილი სიმინდის ნაწარმი 1500 ტონა

სასმელები 550 ტონა

შაქარი 8000 ტონა

ანაცრები, ქაქი და სხვა ნარჩენები 2200 ტონა

სიგარეტები 500 ტონა

GSP+ სქემით თავისუფალ ვაჭრობაში ექცევა 75,4% სატარიფო ხაზი:

პრეფერაციების გარეშე: ღვინო, ყველი, ცოცხალი ცხოველები, ცხვრისა და თხის ხორცი, ობგურტი, ბურღული, შოკოლადის ნაწარმი, ცხოველის ტყავები, მატყლი.

ნაწილობრივი პრეფერაციებით: კენკროვანი ხილი, ხილი ხანმოკლე შენახვისათვის, ხილის და ბოსტნეულის კონსერვები, ბოსტნეულის და სხვა ნაყოფების გადამამუშავების პროდუქტები, ხილის წვენები.

ევროკავშირის ტექნიკური დახმარება წელიწადში 80 მილიონ ევროს შეადგენს.

საბიუჯეტო დეპარტამენტი

საექსპორტო საქონლის პირველი პარტიაც დამზადდა

აგროსერვის ცენტრის გვარას ფერმერთა მომსახურების ცენტრში არსებულმა სამაცივრო-საშრობმა საწარმომ ჩვენებული ნაწარმის პირველი საექსპორტო პარტია დაამზადა.

2014 წლის ივლისის დასაწყისში, ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის ნარუნჯაში არსებული შპს „Vanrik“-ის მოცვის პლანტაციიდან მიღებული 6 ტონაზე მეტი ლურჯი მოცივი სწრაფვამი ენ. შოკ-მაცივარდანადგარში მიიღეს 30 C⁰-ზე გაყინვის და თერმულად დამუშავებული პროდუქცია მფლო-

ბელს გადასცეს.

საერთოდ, დაბალ და ზედაბალ ტემპურ-ტურაზე სწრაფად გაყინვის ტექნოლოგია თანამედროვე აგრომრეწველობაში და არა მარტო იქ - საკმაოდ ფართოდაა გავრცელებული და კრიოგენული ტექნიკის ეს მონაცბლობები იმიტ გამოირჩევიან, რომ სიცვიის აგენტად თხევადი აზოტი და ფრეონები გამოყენებული. ჩვეულებრივი გაყინვისგან განსხვავებით, სწრაფგამყინავ დანადგარებში სამაცივრო-ტექნოლოგიური პროცესები სწრაფად მიმდინარეობს, რომ გასაყინ პროდუქტებში ყინული მსხვილი კრისტალების წარმოქმნას ვერ ასწრებს და სწორედ ყველაფერი ამ ეფექტზეა აგებული: ცნობილია, რომ ყინულის მოცულობა წყლის მოცულობაზე დიდად და იგი ჭურჭელსაც ხეთქავს. ასე ამ შემთხვევაშიც: აქ არ ხდება უჯრედის აპქისა ან თავად პროდუქტის გარე კანის გახეთქება შემდგომში, გალონობის -ფრიად და-საჩვენებლო შეთიერების წვენთან ერთად და-კარგვა. ასე რომ, ამ მეთოდით დამუშავებული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქცია გალობისა ცოცხლად დანაკარგებისა, ხარისხის დაქვეითებისა, თუ სხვა არასასურველი მომენტების გარეშე იბრუნებს პირვანდელ სახეს.

შპს „Vanrik“-ის ხელმძღვანელი ირაკლი ფარ-

ცხვანია კმაყოფილებას გამოთქვამს იმით, რომ ამ-
გვარი მინი-საწარმო ამოქმედდა და პრაქტიკულად
ფერწერებს კენკროვნების თუ სხვა ეგზოტიკური
ხილის თანამედროვე, ევროპული სტანდარტებით
თერმული დაშვების საშუალებად მიეცათ. იგი
აქ სიკეთით სარგებლობას შეიმდგომშიც აპირებს.

სამომავლოდ გვარას ფერმერთა მომსახურების ცენტრში არსებული საწარმო ნებისმიერ ფერმერს მოემსახურება. მომსახურების ღირებულება მიზერულია, ხოლო ეკონომიკური ეფექტი - ფრიალად თვალსაჩინო. ამაში ძალე ჩვენი ფერმერები თავად დარწმუნდებიან.

მირზა სუქნიშვილი

**გვარას ნაკვეთში
მალე საადრეო
ყურადღებო დანიშნულება**

აგროსერვისის ცენტრის გვარას ხეხილსა და ვაზის სადგედ - საკოლექციო და სადემონსტრაციო ნაკვეთში 11 ჯიშის სასუფრე და 14 ჯიშის საღვინე ყურძენია გახარებული. მათ შორის რამდენიმე პერსპექტიული უცხოური ჯიშია.

როგორც ადრე ვიუწყებოდით, სასუფრე ჯიშების შერჩევისას, განსაკუთრებული აქცენტი საადრეო, მაღალპროდუქტიული და გამორჩეული სასაქონლო და გემოვნებითი თვისებების მქონე ჯიშებზე გაკეთდა. ისეთებზე, რომლის მწიფობის პერიოდი სპეციალისტთა ვარაუდით, ჩვენს საკურორტო-ტურისტულ სეზონის დაემთხვეოდეს და ამით, არა მარტო უცხოური, იმპორტირებული პროდუქციის ადგილობრივით ჩანაცვლება მოხდებოდა, არამედ პარალელურად - ჩვენს ფერმერებს საკმაოდ რენტაბელურად, საფუძვლიანად და სტაბილური შემოსავლების წყაროდ გაუჩნდებოდათ. გათვლებში რომ არ შემიცდარავართ, ამას გვარას ნაკლებში 21 ივლისს გადაღებული ფოტოც მოწმობს. მევენახე-აგრონომი ტარიელ უჯმაჯურიძე უკვე მწიფობაში შესულ „პრიმა“-ს ჯიშის ყურძნის ხარისს კიდევ ერთხელ ამოწმებს. საგვარუდოდ, ნაყოფი რამდენიმე დღეში დაიკრივება და არც ის დროა შორს, როცა ჩვენს ზერებში დაკრეფილი ყურძენი ასიათასობით დამსვენებელ-ტურისტს დიდ მონიშნას დაიმსახურებს და დარგის სერიოზულ მიმართულებად ჩამოყალიბდება.

ნელს შემოდგომაზე დაიწყება აპრობირებული და საინტერესო ვიზის ყურძნის მცნობა. გამოყვანილი სტანდარტული ნერგები ფერმერებს და ნებისმიერ მსურველს შელავათიან ფასებში მიეწოდება.

ედუარდ ფუტკარაძე
აგროსერვის ცენტრის
დირექტორის მოადგილე

მეურნეთა საყურადღებოდ...

ზაფხულის თბილი და ტენიანი ამინდები ხელსაყრელ პირობებს ქმნის სასოფლო-სამეურნეო მცენარეთა მავნებელ დაავადებათა გავრცელება - გამძვავებისთვის. სამწუხაროდ, ბოლო დროს, ეკონომიკური სიდუხჭირდიან გამომდინარე, სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოებით დაკავებული ადამიანები, ნაკლებ ყურადღებას უთმობენ თავიანთ საკარმიდამო ნაკვეთებში გავრცელებულ მავნებელ დაავადებებათა და სარევევლების წინააღმდეგ ბრძოლას. არადა მოსავლის 20-35%-მდე მავნებლის ზემოქმედების შედეგად იკარგება. დარჩენილი მოსავალი კი უზარისხოა, არ გააჩნია სასაქონლო სახე და ნაკლებად კონკურენტუნარიანია ბაზარზე. ამიტომ, ჩვენს რეგიონში მოჩეული სიმსიერი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქცია რომ ზარისხიანი და მოთხოვნიდი იყოს, საჭიროა მცენარეები ვეგეტაციის პერიოდში დავიცვათ მრავალი მავნე ორგანიზმებისგან. ამასთან, მათ წინააღმდეგ საბრძოლველად ყოველთვის ეფექტურია ბრძოლის კომბინირებული მეთოდის გამოყენება (აგროტექნიკური, ბიოლოგიური, მექანიკური, ქიმიური და სხვა).

ჩვენი რეგიონის ფერმერებს, განსაკუთრებით - ქიზულეთისა და ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტის მაცხოვრებლებს ანუხებთ ციტრუსოვნებში გავრცელებული მავნებელი დაავადებანი და მათ წინააღმდეგ საბრძოლველად გასატარებელ

ღონისძიებათა თანმიმდევრულობა. კიდევ ერთხელ შევასწავნებთ მათ და ვეჭყყით, რომ ამჟამად ციტრუსებში საჭიროა ტკიპების (მათ შორის ვერცხლისებურის, ბუგურის, მეჭეჭიანობის, ქეცისა და სხვა სოკოვანი დაავადებისა) წინააღმდეგ ჩატარდეს მონ (მცნარეთა შესასურება ფუნგიციდებისა და პესტიციდების კომბინირებული ნაზავით და ეს ღონისძიება შეიძლება ჩატარდეს და აუცილებელიცაა მომდევნო თვეებშიც (აგვისტო, სექტემბერი, ოქტომბერი). რა დოზითა და შემადგენლობით, ამისთვის აუცილებლად უნდა მიმართოთ ადგილობრივ კვალიფიკურ სპეციალისტებსა და შე

საბამის სამშახურებს. ეს აუცილებელიცაა, რადგან ბაზარზე მეწარმეთა დაცვის ქიმიური და ბიოლოგიური საშუალებები ყოველწლიურად ცვალებადია და მათი გამოყენების რეგლამენტიც განსვავებულია. თუ გვირდა მივიღოთ მაღალი და ხარისხიანი მოსავალი - ამას წელნანდში ერთი და ორი შესესურება არ ეყვია. ამისთვის საჭიროა მეცნიერებითა და პრაქტიკით აპრობირებული მეწარმეთა დაცვის სისტემის გამოყენება.

ამჟამად, ციტრუსოვნებში მავნებელ-დაავადებათა წინააღმდეგ ნაშრომითი ღონისძიებების მორიგი ეტაპი მიმდინარეობს. ამ საქმისთვის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შპს „მეკანიზატორს“ 26 შესანამლი ავრეგატი აქვს გამოყოფილი, რომელიც ქობულეთისა და ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტების ცენტრშია მობილიზებული, საიდანაც შესანამლე ვაკეუთამდე გადაადგილების ღირებულება 1 ლარია. საჭირო პრეპარატებს ფერმერები აგრარართანვე ყიდულობენ. ერთი ტონა სამუშაო ხსნარის ღირებულება 80 ლარია. ნაშრომითი ღონისძიებების ჩატარებაში ფერმერებს „მეკანიზატორის“ ოპერატორებიც ესმარებიან. ფერმერებმა ამ მომსახურების ღირებულება „ლიბერთი ბანკის“ ადგილობრივ სერვის ცენტრებში უნდა გადაიხადონ.

၆၅၆ ဇာတ်လမ်းအကျဉ်းချုပ်

ՆՁՐՈՆԵՐՆԵՐ ԿՐԹԻՆԻ ԼՅՈՒՆՆԵՐ

დარგები, რომლებიც ჩვენს სინამდვილეში პრიორიტეტულია და ჩვენი საქმიანობის ძირითადი არეალია, ავტონომიური რესპუბლიკის აგროსექტორის ძირითადი, ტრადიციული, საარსებო მნიშვნელობის დარგებია. ესაა მეცხირეულობა, მევენახეობა, მეხილეობა, მეპოხტნეობა და მეცხოველეობა, რომელშიც მეფუტყეობა ადგას წონადი ადგილი უჭირავს. ამ მიმართულებით ჩვენი მიზანია ადგილობრივი და უცხოური წარმოშობის ჯიშობრივი და გაუმჯობესებული ციტრუსოვანა და ვაზის, ასევე სხვა ხეხილის ნერგების გამოყვანა და ფერმერებზე თვითღირებულების ფასად გადაცემა ახალი ბალების გასაშენებლად. მეცხოველეობის სახით კი უცხოური, ჯიშობი პირუტყვის ბიომასალით ადგილობრივი პირუტყვის ხელოვნური განკაფიერება და ახალი, უფრო მაღალპროდუქტიული მერძიული და მესხირეული მიმართულების პირუტყვის გამრავლება. ასევე, მთავარი საზრუნავია ხილის გადასამუშავებელი მცირე სააქტროების ამოქმედება და დემონსტრირება, ფერმერთა სწავლებების უფრო მეტად გააქტიურება. ბევრი რამ სწორედ გაეროს და ევროკავშირის დაფინანსებით კეთდება.

ჩვენს ხეხილს საკოლექციო-სადემონსტრაციო ნაკვეთებზე გაშენებულია რამდენიმე ათეული ჯიშის ადგილობრივი და უცხოური წარმოშობის ხეხილის - 8 ჰექტარ ფართობზე მოწყობილი გვაქვს ვაზისა და ციტრუსოვანთა საწერე მუწონებთან და კიდევ 8 ჰექტარია მოშადებული ხეხილის ბაღის გასაშენებლად. იქვე 480 კვადრატულ მეტრზე გვაქვს ბოსტნეულის სადემონსტრაციო სათბური. ჩაქვში 10 ჰექტარ ფართობზე კი მოწყობილი გვაქვს ციტრუსოვანთა საკოლექციო-სადემონსტრაციო ბაღები. იქვე 2000 კვადრატულ მეტრზე მოვამყვებ გამოყვანილ ნერგებისთვის სათბურები. ორივე მუწონებში შევქმენით სათანადო ინფრასტრუქტურა, რაც მთავარია, გაეროს დაფინანსებით კაპიტალურად შეკეთდა და გაიხსნა სასწავლო-საკონსულტაციო ცენტრების ოფისები. ნელს ასეთივე ოფისები გაიხსნა მისი მუნიციპალიტეტშიც.

მაღე დაეცნეებთ მეცნიერულ კვლევით სამუშაოებს ხეილის საუკეთესო ჯიშების შესარჩევად და დაეცნეებთ მათ წარმოებას. ფერმერები ნაწილობრივ მოუთმენლად უიწინ გაუმჯობესებული ჯიშის, სხვადასხვა დროის ჯიშები (კარგოსონების, ვაზისა და სხვა ხეილის ნერგები).

რაც შეეხება მეცხოველეობის განვითარების ხელშეწყობის მიზნით მსხვილფუნქციონარული პირუტყვის ხელოვნური განაყოფიერების ტექნიკას, ამ სამ ნელინდში იგი ძალიან გაიზარდა. ხელოვნური განაყოფიერების სადავლები გავსენით მაღალმთიან აჭარაშიც. დღე-ღამე ჩვენს სპეციალისტებს გამოძახებებიც საკმაო რაოდენობით. მაშინ როცა ორი წლის წინათ მათ კვირაში ერთხელ თუ იძახებდნენ მეცხოველე ფერმერები. 2012-2013 წლებში 558 ხელოვნური განაყოფიერება ჩატარდა, აქედან 358 წარმატებით დასრულდა. წლები დიდ მოხაჯილებში მასშტაბები საგრძნობლად გაზრდილია.

სწორედ გაეროსა და ევროკავშირის ერთობლივი პროექტის ფარგლებში დახმარებით აღიჭურვა ხელოვნური განაყოფიერების სადგურები მატერიალურ-ტექნიკური საშუალებით, სპეციალური აპარატებითა და იარაღებით, საოფისე ავეჯით, კომპიუტერული ტექნიკით, ავტომანქანებით.

გაეროს დაფინანსებით შეიძინეთ ნიადაგის გამოსაკვლევი სა-
ლ ლაბორატორიები, რომლითა უკვე ნიადაგის ასამდე სინჯვა
ბუნური და გამოკვლეული. ამ პროგრამით ასევე შეიძინეთ რძის
ველი აპარატები და სეფერატორები და გადაეცემა მეცხოველე
ჩერებს. გვარაში კაპიტალურად შეკეთდა და გაიხსნა ფერმერ-
დიდი საკონსულტაციო ცენტრი, ხილის გადამამუშავებელი სა-
რო. დამონტაჟდა ხილის დამზარისხეული და საშრობი, შოკური
ინის დანადგარები და კამერა მაკივრები. ქედის, შუახევისა და
ხილის მუნიციპალიტეტებში დაახლოებით 21 ათას კვადრატულ მეტ-
რ მოვანყვეთ მოცვისა და კაკლის სადემონსტრაციო ბაღები. კონ-
სულტაცია გაეწეოთ 1200-მდე ფერმერს. აგროტურებში პაგროსიერ-
ცენტრის¹ 37-მა თანამშრომელმა და 46-მა ფერმერმა მიიღო

მონაწილეობა. ყველიფიკაცია აიმაღლა აგროსერვის ცენტრის თითო ქმის ყველა თანამშრომელმა. დადგენილი 32 ათასი ცალი ბროშურა დარგების მიხედვით. ასევე წინგები „მებაღეობა“, „მეხობენეობა“, „მეფუტყობა“, „საკვები ნივთიერების აგრონესები“ და ბოლის სწორედ გაეროს დაფინანსებით გამოდის „აგროსერვის ცენტრის“ გაზიენი „გუთნეული“. ყველაობის ჩამოთვლა ძნელია, რაც ვთქვი, ვინებე ცოტა არ არის.

ზარ დაფვარავ და პირდაპირ გეტყვით, რომ მიღწეულით კმაყოფილი ვარ. პირველ რიგში იმიტ, რომ გვერდში რეგიონის თითქმის ყველა მაღალი დონის პროფესიონალი, აგროსექტორთან დაკავშირებული მეცნიერი და სამეურნეო მუშაკი გვადგას, მათი როლი საერთო წარმატებაში დიდია და გულწრფელად ვულოცავ ყველა მათგანს იუბილეს, თუმცა არც იმას დაფვარავ, რომ ჩვენ გაბედულ ექსპერიმენტებზე, შედეგებზე და სიახლეებზე ვართ ორიენტირებული. ახლახან დადანიყთ ერთი დიდი სიახლე - ფერმერული მეურნეობის რეგისტრაცია და კომპიუტერული ბაზის შექმნა. ფერმერთათვის ამ პროექტში მონაწილეობა ნებაყოფლობითია, მაგრამ ჩვენთვისაც და მათთვისაც მეტად სასარგებლო იქნება. ჩვენ შევისწავლით რას წარმოადგენს ესა თუ ის ფერმერული მეურნეობა და შედეგად გვექმნება მისი სრული სურათი, ამით კი გავაძლიერებთ მათი მომსახურებას. ხოლო ფერმერებს ეცოდინებათ რა უნდა გააკეთონ მეურნეობის განვითარებისათვის. ვიმედოვნებ, რომ ხუთი წლის თავზე წარმატებებიც მეტი გვექნება, სათქმელიც და მოსალოციც. ავღნიშნავ, რომ ჩვენი მუშაობის შედეგების მთავარი შემფასებელი საზოგადოება - ფერმერია და ნამდვილ ექსპერტებთან მაშინ ვიგრძნობთ, როცა შედეგები ქართულ სოფელზე რეალურად აისახება.

გოჩა ზერიძე
აგროსერვის ცენტრის დირექტორი

**პატივისცემის აზრით ჩვენთვის
უშუბარების!**
მოგვხვდეთ, მოგვანოვდეთ
თქვენთვის საინტერესო თემაზე
და ნინადავლაბარი ქვემოთ
მითითებულ მისამართზე:
საპარტვალო, ბათუმი (6010)
გროგაგაშვილი 46ა
ელ. ფოსტა:
agroservice.centre@yahoo.com
ტელ.: 593100829

რედაქტორი
ნუგზარ ჟორდანი

გაზეთში გამოთქმული მოსაზრებები ავტორისეულია და არ გამოხატავს ეროვნული ინტელიტისა და გაეროს განვითარების პროგრამის თვალსაზრისს

**გაზეთი გამოდის ევროკავშირისა და გერმანული განვითარების
პროგრამის "ENPARD Ajara - სოფლის მეურნეობის განვითარების
მხარდაჭერა აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში"**

გაზეთი აიწყო, დაკაბადონდა
და დაიბეჭდა შპს „ბესტკომპანი ჯორჯიას“ მიერ
ელ. ფოსტა: BESTCOMPANY_Z@YAHOO.COM